

Kuunteleeko potilaasi? - Peruskatsaus anestesian aikaiseen hereillä oloon

Seppo Ranta

Awareness During Anesthesia

Mohamed M. Ghoneim (toim.) Butterworth Heinemann, Oxford 2000. ISBN 0 7506 7201 3

Anestesian aikainen hereillä olo on yksi yleisanestesian vanhimmista tunnetuista komplikaatioista sikäli, että jo ensimmäinen yleisanestesiapotilas Gilbert Abbott kuvasi jälkikäteen kuulleensa ja tunteneensa, mitä anestesian aikana tapahtui. Tapaus sattui vuonna 1846 Bostonissa. Tieteellinen anestesian aikaisen hereillä olon tutkimus käynnistyi kuitenkin vasta 1950-luvulla ja ensimmäinen tätä asiaa käsittelevä kansainvälinen kongressi järjestettiin 1989 Glasgow'ssa. Nyt myös ensimmäinen asiaa käsittelevä kirja on julkaistu.

Awareness during Anesthesia on kohtuullisen kompaktin kokoinen (181 sivua hakemistoinen), kovakantinen ja varsin onnistuneesti helpolukuisiksi taitettu. Kirjan on toimittanut Mohamed M. Ghoneim, Iowan yliopiston anestesiologian professori. Ghoneim on syntynyt Egyptistä, mutta on työskennellyt pitkään sekä Isossa Britanniassa että Yhdysvalloissa. Anestesian aikainen hereillä olo on ollut hänen keskeinen tutkimusalueensa. Aiemmin Ghoneim on julkaissut mm. useita hereillä oloa käsitteleviä perustekstin omaisia katsausartikkeleita pääasiassa *Anesthesiology*-lehdessä (1-3). Muiksi kirjoittajiksi Ghoneim on nyt pyytänyt yhteensä 11 muuta alan eturivin tutkijaa Yhdysvalloista ja Isosta Britanniasta. Esipuheesakin mainittu kirjoittajien sujuvakielisyyden on ehkä syy sille, että kaikki kirjoittajat ovat anglosakseja eikä ainuttakaan mannereurooppalaista tutkijaa ole mukana. Manner-Euroopassakin on kuitenkin useita huomattavia alan tutkimusryhmiä, esimerkiksi Benno Bonken ja Nelly Moermanin ryhmä Alankomaissa, Dirk Schwenderin ryhmä Saksassa ja Rolf Sandinin ryhmä Ruotsissa. Suomessakin on tehty innovatiivista tutkimustyötä erityisesti anestesian syvyyden monitoroinnin tiimoilla jo

emeritusprofessori Tapani Tammiston aikoina. Nykyisinkin Arvi Yli-Hankalan ryhmä on anestesiasyvyyden monitoroinnin tutkimuksen eturivissä. Joka tapauksessa on kuitenkin selvää, että nykyiselläänkään *Awareness during Anesthesia* tekijöiden asiantuntemusta ei missään nimessä voi asettaa kyseenalaiseksi.

Kirja on jaettu yhdeksään lukuun. Ghoneim itse käsittelee tutkimusalan historiaa, peruskäsitteitä ja ongelmakentän yleisyyttä ensimmäisessä luvussa. Samoin Ghoneim on itse kirjoittanut toisen luvun, joka käsittelee anestesian aikaista muistifunktiota ja esittelee kattavasti tämän anestesiologian ja kognitiivisen psykologian risteysalueella olevan tutkimuskentän tuloksia. J.G. Jones ja Sanjay Aggarwal kirjoittavat anestesian syvyyden monitoroinnista. Luvussa käsitellään lyhyesti historiallisesti merkittävät menetöt ja kattavammin nykyään käytössä olevat monitorointimenetelmät: kuuloherätevasteet, BIS ja isoitu käsivarsi. Neljännessä luvussa palataan osin samoihin teemoihin kuin toisessa luvussa: oppimiseen sedaation ja anestesian aikana. Kirjoittajana on kuitenkin nyt psykologi Jackie Andrade. Kolme seuraavaa lukua käsittelevät yksityiskohtaisesti anestesiasyvyyden tärkeimpiä monitorointimenoiteja: BIS:a, kuuloherätevasteita ja isoitua käsivartta. Kirjoittajat ovat metodinsa keskeisiä tutkijoita: Chantal Kerssens ja Peter Sebel kirjoittavat BIS:sta, Christine Thornton ja Roger Sharpe herätevasteista ja Ian Russell isoloidusta käsivarresta. Kahdeksas luku käsittelee anestesian aikaisen tiedostetun ja tiedostamattoman hereillä olon psyykkisiä jälkiseurauksia kirjoittajana englantilainen psykologi Michael Wang. Kirjan viimeisessä luvussa käsi-

tellään kattavasti hereillä olon oikeudellisia ja taloudellisia kysymyksiä. Tekijät Karen Domino Seattlesta ja Alan Aitkenhead Nottinghamista ovat molemmat omassa maassaan selvittelleet hereillä olon seuraamuksia. Kirjassa on pitkäkö tekijät ja kirjoitukset esittelevä esipuhe sekä hyvin toimiva hakemisto.

Kirjoittajien oma kirjoitustyyli on tunnistettavissa eri kappaleissa, mutta ei kuitenkaan häiritsevästi. Näkemysten erot tulevat kuitenkin jossakin kohden ilmi: J.G. Jones määrittelee isoloidun käsivarren käytön anestesia-avyyden monitoroinnissa "golden standardiksi" kun taas Chantal Kerssens ja Peter Sebel pitävät metodin arvoa suhteellisen rajallisena. Isoloidun käsivarren metodi onkin melko vähän käytetty nähden halpuuteensa ja yksinkertaiseen välineistöön. Ian Russell joutuukin esittelemään lähinnä omia töitään ja puolustautumaan metodologiaa kohtaan esitellyltä kritiikiltä. Mohamed Ghoneimin lähestymistapa on viileän asiallinen, teksteissä käydään läpi tutkimustulokset ja tehdään niistä huolellisesti perusteltuja konklusioita. Michael Wangin kirjoitus hereillä olon seurauksista taas nojaa pitkälti omiin kokemuksiin potilaiden hoidosta. Toki joitakin keskeisiä tutkimuksia on esitelty myös Wangin tekstissä.

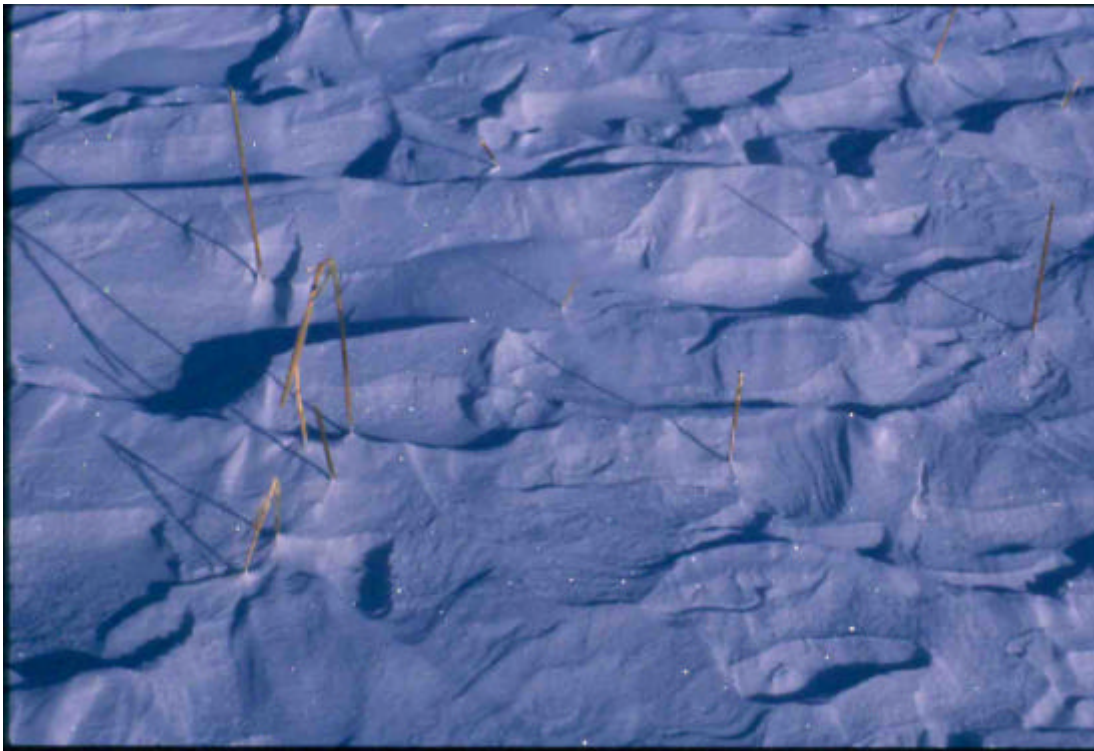
Anestesian aikaisen muistitutkimuksen ja he-

reillä olon tutkimuksen merkittävimmät tutkimukset on kattavasti käsitelty ja referoitu ja tässä mielessä kirja on hyvin suositeltava perusteksti kaikille asian kanssa tekemisissä oleville tutkijoille. Yleisanestesiologille kirja antaa kompaktissa muodossa käsityksen siitä, mitä hereillä olo on, kuinka usein sitä esiintyy ja mitä monitorointimetodit tässä suhteessa antavat. Ehkäpä (toivotavasti) kirja herättelee pohtimaan sitäkin, olisiko leikkaussalissa muistettava mieltä sanomisaan siltäkin kannalta, että potilaskin saattaa kuunnella!

Kirjallisuusviitteet

1. Ghoneim MM, Block RI. Learning and consciousness during general anesthesia. *Anesthesiology* 1992;76:279-305.
2. Ghoneim MM, Block RI. Learning and memory during general anesthesia: an update. *Anesthesiology* 1997;87:387-410.
3. Ghoneim MM. Awareness during anesthesia. *Anesthesiology* 2000;92:597-602.

Seppo Ranta, LL, vs. osastonylilääkäri
HYKS, Anestesiologian ja tehohoidon toimiala,
Lasten ja nuorten sairaala
Helsinki
sähköposti: seppo.ranta@hus.fi

Kuva: Bodo Wagner